

ĐẠI HỌC HUẾ
TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT

HOÀNG VĂN VĨNH

**PHÁP LUẬT VỀ HÀNH VI THAO TÚNG CHỨNG KHOÁN
TRÊN THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN VIỆT NAM**

Ngành: Luật Kinh tế

Mã số: 8380107

TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ LUẬT KINH TẾ

THỪA THIÊN HUẾ, năm 2023

Công trình được hoàn thành tại:
Trường Đại học Luật, Đại học Huế

Người hướng dẫn khoa học: **TS. Nguyễn Thị Lan Hương**

Phản biện 1:

Phản biện 2:

Luận văn sẽ được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn
thạc sĩ họp tại: Trường Đại học Luật

Vào lúc.....giờ.....ngày.....tháng năm.....

Trường Đại học Luật, Đại học Huế

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của việc nghiên cứu đề tài.....	1
2. Tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài.....	1
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu.....	2
4. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu.....	3
5. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu.....	3
6. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của luận văn	4
7. Kết cấu của luận văn	4
CHƯƠNG 1. MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN PHÁP LUẬT VỀ HÀNH VI THAO TÚNG CHỨNG KHOÁN TRÊN THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN	5
1.1. Khái quát về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán	5
1.2. Khái niệm, đặc điểm của pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán.....	7
1.2.1. Khái niệm pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán	7
1.2.2. Đặc điểm của pháp luật về các hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán	7
1.3. Nội dung của pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán.....	7
1.3.1. Nội dung các quy phạm về chủ thể thực hiện hành vi thao túng chứng khoán	8
1.3.2. Nội dung các quy phạm về hành vi thao túng chứng khoán.....	8
1.3.3. Nội dung các quy phạm về xử lý hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán	8

1.4. Các yếu tố ảnh hưởng pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán	10
1.4.1. Các yếu tố ảnh hưởng pháp luật về thị trường chứng khoán	10
1.4.2. Các yếu tố ảnh hưởng đến pháp luật và thực hiện pháp luật về hành vi thao túng thị trường chứng khoán trên thị trường chứng khoán	10
Tiểu kết Chương 1	10
CHƯƠNG 2: THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VỀ HÀNH VI THAO TÚNG CHỨNG KHOÁN TRÊN THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN VÀ THỰC TIỄN THỰC HIỆN Ở VIỆT NAM.....	11
2.1. Thực trạng pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam	11
2.1.1. Quy định pháp luật Việt Nam về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán.....	11
2.1.2. Đánh giá quy định pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán.....	11
2.2. Thực tiễn thực hiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán ở Việt Nam	12
2.2.1. Tình hình thực hiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam.....	12
2.2.2. Một số kết quả đạt được trong việc ngăn chặn, phòng ngừa về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán	12
2.2.3. Vướng mắc trong thực tiễn thực hiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán	13
2.2.4. Nguyên nhân của vướng mắc trong thực tiễn thực hiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán	15
Tiểu kết Chương 2	15
CHƯƠNG 3. NÂNG CAO HIỆU QUẢ THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ HÀNH VI THAO TÚNG CHỨNG KHOÁN TRÊN THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN VIỆT NAM	16

3.1. Định hướng hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam.....	16
3.1.1. Thể chế hóa chính sách mới của nhà nước và pháp luật về thị trường chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam	16
3.1.2. Các điều kiện phù hợp với thực tiễn và xu hướng phát triển kinh tế xã hội của đất nước trong tình hình hiện nay.....	17
3.1.3. Đảm bảo hội nhập kinh tế quốc tế.....	17
3.2. Giải pháp hoàn thiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam	19
3.3. Các giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về thị trường chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam.....	20
3.3.1. Minh bạch hóa, công khai hóa và hoàn thiện các thông tin liên quan đến thị trường chứng khoán và các giao dịch chứng khoán nhằm ngăn chặn hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán.....	20
3.3.2. Tăng cường hiệu quả của hoạt động quản lý nhà nước về thị trường chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán	21
3.3.3. Thực hiện nghiêm túc pháp luật và xử lý nghiêm khắc những hành vi vi phạm pháp luật trong lĩnh vực chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán.....	22
3.3.4. Thống kê và kiểm soát các giao dịch liên quan đến chứng khoán và các hành vi vi phạm trong giao dịch chứng khoán.....	23
Tiểu kết Chương 3.....	23
KẾT LUẬN	24

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của việc nghiên cứu đề tài

Thứ nhất, về mặt thực tiễn, sự phát triển thị trường chứng khoán trên thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng cho thấy vai trò đặc biệt quan trọng của việc bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của các chủ thể trong hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán .

Thứ hai, về mặt pháp luật, các chế tài xử lý, các biện pháp phòng ngừa ngăn chặn hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán đã được quy định và ban hành nhưng còn tồn tại nhiều bất cập, hạn chế ảnh hưởng đến việc phát hiện ngăn chặn và xử lý các hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán nói riêng và sự ổn định của thị trường chứng khoán nói chung.

Thứ ba, về mặt nghiên cứu, cho đến nay đã có nhiều công trình nghiên cứu về đề tài này tuy nhiên các công trình khoa học nghiên cứu đó chưa bao quát, toàn diện về các vấn đề lí luận và thực tiễn về pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán.

Xuất phát từ những lý do cơ bản trên, học viên đã lựa chọn đề tài “***Pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam***” làm đề tài của Luận văn.

2. Tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài

2.1. Các công trình nghiên cứu trong nước liên quan đến các vấn đề nghiên cứu của đề tài luận văn

- Nguyễn Thanh Tùng, Điều kiện thao túng giá cổ phiếu trên thị trường chứng khoán Việt Nam: một số bằng chứng mới, Đại học Khoa học Tự nhiên TP.HCM, 2019. Tạp chí Khoa học Đại học Khoa học Tự nhiên TP.HCM, số 60(3B).

- Trần Thị Phương Thảo (2021), Thao túng giá cổ phiếu và các yếu tố liên quan trên thị trường chứng khoán Việt Nam, Trường Đại học Kinh tế Tài chính TP.HCM, 2021. Được công bố tại hội thảo khoa học quốc gia lần thứ IX về kinh tế và quản lý và đã được xuất bản trong tuyển tập các bài báo khoa học của hội nghị.

- Quách Minh Trí (2022), Trách nhiệm pháp lý đối với hành vi thao túng giá cổ phiếu trên thị trường chứng khoán tập trung Việt Nam, Luận văn thạc sĩ Trường Đại học Kinh tế TP.HCM năm 2022.

- Lương Hữu Hải, Tội thao túng thị trường chứng khoán trong Bộ luật Hình sự năm 2015 - Những hạn chế, vướng mắc và kiến nghị hoàn thiện, Trường đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ Kiểm Sát TP.HCM, 2022. Tạp chí khoa học Kiểm Sát, số 06.

2.2. Các công trình nghiên cứu nước ngoài liên quan đến các vấn đề nghiên cứu của đề tài luận văn

- Yan Lu, Sugata Ray, và Melvyn Teo (2018), The Dark Side of Trading: Do Institutional Investors Exploit Information?,(Những mặt tối của giao dịch: Nhà đầu tư tổ chức có lợi dụng thông tin hay không?) đây là công trình nghiên cứu được thực hiện bởi các nhà kinh tế học và nhà nghiên cứu tại đại học Harvard, Princeton và Fama-Miller Center công trình nghiên cứu này đã được đăng tải trên trang web của Quỹ Tiền tệ Quốc tế (IMF) vào tháng 8 năm 2019.

- Dheeraj Misra và Aviral Kumar Tiwari (2021), Market Manipulation: A Comprehensive Study of Stock Manipulation Techniques and Their Impact on Market Efficiency,(Thao túng thị trường: Nghiên cứu toàn diện về các hành vi thao túng cổ phiếu và tác động của chúng đến thị trường chứng khoán) được công bố trên tạp chí International Review of Financial Analysis năm 2021.

Như vậy, những đề tài liên quan đến thị trường chứng khoán nói chung và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán nói riêng có nhiều công trình đã và đang được nghiên cứu, theo từng đề tài từng phạm vi cụ thể trong lĩnh vực chứng khoán các công trình này đã được phổ biến khá nhiều ở trong nước. Tuy nhiên những công trình nghiên cứu về thị trường chứng khoán và đề tài về “Hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam” có khá ít công trình nghiên cứu chuyên sâu về lĩnh vực này.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Luận văn có mục đích đề xuất các giải pháp hoàn thiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán trước yêu cầu của thực tiễn đồng thời nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để đạt được các mục đích nêu trên, Luận văn tập trung giải quyết các nhiệm vụ chủ yếu sau:

Thứ nhất, hệ thống một số vấn đề lý luận về thị trường chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán.

Thứ hai, phân tích, đánh giá thực trạng các quy định của pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán ở Việt Nam

Thứ ba, phân tích thực tiễn áp dụng và thực hiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam trên cơ sở đó chỉ ra một số vướng mắc, hạn chế, nguyên nhân và phương hướng, giải pháp giải quyết hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam

4. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

- Các lý luận và lý luận pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam.

- Luận văn nghiên cứu các quy định của pháp luật Việt Nam về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán và thực tiễn áp dụng ở Việt Nam;

- Thực tiễn thực hiện pháp luật về các hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán đang diễn ra ở Việt Nam hiện nay thông qua các số liệu.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Phạm vi nghiên cứu của luận văn được xác định như sau: Luận văn nghiên cứu pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán trên phạm vi lãnh thổ Việt Nam, từ giai đoạn 2019 cho đến nay.

5. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu.

5.1. Phương pháp luận

Trong quá trình nghiên cứu đề tài, luận văn dựa trên các phương pháp quy nạp, diễn dịch, phương pháp luận của chủ nghĩa Mác - Lê Nin về nhà nước và pháp luật, phương pháp duy vật biện chứng và duy vật lịch sử,... Các phương pháp này được sử dụng phù hợp với từng nội dung nghiên cứu của luận văn.

5.2. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp phân tích, tổng hợp; Phương pháp lý thuyết hóa; Phương pháp tổng hợp, thống kê; Phương pháp hệ thống hóa; Phương pháp nghiên cứu điển hình

6. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của luận văn

Về mặt lý luận: Luận văn sẽ góp phần hoàn thiện lý luận về thị trường chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán; Luận văn đóng góp về phương diện lý luận cho việc nghiên cứu pháp luật, xây dựng, hoàn thiện và thực thi pháp luật về thị trường chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán tại Việt Nam.

Về mặt thực tiễn: Luận văn đánh giá thực tiễn và chỉ ra một số vướng mắc trong áp dụng pháp luật về thị trường chứng khoán. Đưa ra định hướng và đề xuất các giải pháp cụ thể để hoàn thiện khung pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam, đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội ở nước ta trong giai đoạn tới, đặc biệt là đáp ứng yêu cầu và nhu cầu của quá trình hội nhập quốc tế trong giai đoạn hiện nay tại Việt Nam.

7. Kết cấu của luận văn

Ngoài phần mở đầu, phần kết luận, phụ lục và danh mục tài liệu tham khảo, luận văn triển khai theo kết cấu gồm 3 chương:

- **Chương 1: Một số vấn đề lý luận của pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán.**

- **Chương 2: Thực trạng pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam và thực tiễn áp dụng.**

- **Chương 3: Định hướng, giải pháp hoàn thiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam.**

CHƯƠNG 1

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN PHÁP LUẬT VỀ HÀNH VI THAO TÚNG CHỨNG KHOÁN TRÊN THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN

1.1. Khái quát về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

Thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán được hiểu là: Các cá nhân hay tổ chức thực hiện các hành vi gian lận để thay đổi giá cổ phiếu, tạo cung cầu chứng khoán giả nhằm thu lợi bất chính. Là những hành động hoặc chiến lược có chủ đích được thực hiện nhằm ảnh hưởng đến giá cổ phiếu hoặc giá trị tài sản trên thị trường chứng khoán một cách bất hợp pháp trong lĩnh vực tài chính, kinh tế và vấn đề pháp lý ảnh hưởng đến hoạt động chứng khoán. Các hành vi thao túng thị trường chứng khoán thường được thực hiện bởi các cá nhân, nhà đầu tư, các công ty chứng khoán, các tập đoàn tài chính,... Những hành vi này đều trái với quy định của pháp luật. Gây thiệt hại cho các nhà đầu tư khác, làm mất tính minh bạch, công bằng trên thị trường chứng khoán và có thể gây ra những hậu quả nghiêm trọng, không chỉ cho các nhà đầu tư, các tổ chức mà còn ảnh hưởng đến nền kinh tế của một hoặc nhiều quốc gia.

Để đối phó vấn đề này, các quốc gia đã xây dựng và ban hành các văn bản quy phạm pháp luật về lĩnh vực chứng khoán, các quy định cụ thể về hành vi này được các cơ quan quản lý, giám sát và thực hiện để đảm bảo tính ổn định trên thị trường chứng khoán.

Ở Mỹ, Hành vi thao túng thị trường chứng khoán được quy định chủ yếu trong bộ luật chứng khoán của Hoa Kỳ (U.S. Securities Law) và các quy định liên quan việc bảo vệ các nhà đầu tư và đảm bảo tính minh bạch của thị trường. Các hành vi này được xem là vi phạm pháp luật và có thể bị truy cứu trách nhiệm hình sự, dân sự và hành chính. Bao gồm những hành vi như:

Giao dịch lạm dụng; lạm dụng tin tức; tác động vào giá cổ phiếu thông qua tín hiệu giao dịch giả; gom cổ phiếu; điều chỉnh lợi nhuận những hành vi này đều bị coi là bất hợp pháp và bị nghiêm cấm.

Ở Trung Quốc, hành vi thao túng thị trường chứng khoán được định nghĩa là sử dụng các phương tiện phi pháp hoặc thiếu trung thực để làm giảm hoặc tăng giá cổ phiếu, tạo ra một sự cân bằng giá không chính xác trên thị trường

chứng khoán và gây ảnh hưởng tiêu cực đến nhà đầu tư. Hành vi thao túng thị trường chứng khoán được quy định chủ yếu trong luật chứng khoán cộng hòa nhân dân Trung Hoa đã được sửa đổi nhiều lần để phù hợp trong từng giai đoạn. Các hành vi bị nghiêm cấm như: Cấm giao dịch thông tin nội bộ, cấm sử dụng thông tin nội bộ để lợi ích cá nhân hoặc thiên vị nhà đầu tư và trách nhiệm pháp lý cũng được quy định trong luật chứng khoán. Những hoạt động như: "Dập giá" (cố tình đẩy giá cổ phiếu xuống), "đánh lên giá" (cố tình đẩy giá cổ phiếu lên), lừa đảo tài khoản giao dịch, tạo một số tin tức giả mạo và các hoạt động đầu tư bằng cách sử dụng thông tin nội bộ và thông tin thị trường bất hợp pháp. Đây là cơ sở pháp lý quan trọng cho việc quản lý và giám sát thị trường chứng khoán tại Trung Quốc. Các quy định pháp luật này được áp dụng để đảm bảo sự minh bạch, công bằng và an toàn cho thị trường chứng khoán tại Trung Quốc.

Ở Hàn Quốc, hành vi thao túng thị trường chứng khoán là các hành vi vi phạm quy định pháp luật nhằm tác động đến giá cả, khối lượng giao dịch hoặc các chỉ số khác của các chứng khoán nhằm đạt được lợi ích nào đó. Điều này có thể được thực hiện thông qua việc mua hoặc bán các chứng khoán với số lượng lớn để tạo ra áp lực mua hoặc bán và làm thay đổi giá cả, thông qua việc tung tin sai lệch hoặc không chính xác để gây ảnh hưởng đến thị trường chứng khoán, hoặc thông qua các hành vi khác nhằm làm ảnh hưởng đến hoạt động của thị trường chứng khoán. Hành vi thao túng chứng khoán ở Hàn Quốc được quy định trong các luật chứng khoán Hàn Quốc như luật chứng khoán và giao dịch, Luật khuyến khích thị trường vốn, Luật kinh doanh quỹ tín thác đầu tư chứng khoán.

Ở Việt Nam những cơ quan có thẩm quyền đã ban hành các quy định, chế tài xử lý về lĩnh vực chứng khoán nói chung và quy định về hành vi thao túng giá chứng khoán nói riêng như: Luật chứng khoán năm 2019 luật số 54/2019/QH14, Nghị định số 156/2020/NĐ-CP ngày 31/12/2020 của chính phủ quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực chứng khoán và thị trường chứng khoán, Nghị định số 128/2021/NĐ-CP ngày 30/12/2021 của chính phủ sửa đổi, bổ sung một số điều của nghị định số 156/2020/NĐ-CP ngày 31/12/2020 của chính phủ, ngoài ra còn có các ngành luật liên quan như luật hình sự, luật dân sự, luật đầu tư, luật doanh nghiệp,...

1.2. Khái niệm, đặc điểm của pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

1.2.1. Khái niệm pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

Thao túng chứng khoán được hiểu là hành vi gian lận nhằm làm tăng, giảm giá cổ phiếu, tạo ra cung - cầu giả, trên thị trường nhằm để thu lợi bất chính hoặc nhằm đạt được một số mục đích nhất định trên thị trường và làm mất tính minh bạch, công bằng trên thị trường chứng khoán, gây thiệt hại cho nhà đầu tư, các tổ chức mà còn ảnh hưởng đến nền kinh tế của một quốc gia.

Hành vi được coi là thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán ở nước ta được nêu tại khoản 2 điều 3 nghị định số 156/2020/NĐ-CP ngày 31/12/2020 của chính phủ quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực chứng khoán và thị trường chứng khoán.

1.2.2. Đặc điểm của pháp luật về các hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

Những dấu hiệu và đặc điểm chung của các hành vi được coi là thao túng thị trường chứng khoán như sau:

Đồng loạt mua hoặc bán tháo chứng khoán; kê khai thông tin sai lệch; giả mạo thông tin; tạo lập giá; bán không; mua vào sau đó tung tin giả để đẩy giá lên và bán ra chứng khoán với giá cao hơn; gây ảnh hưởng đến hoạt động giao dịch; tấn công hoặc đánh giá sai lệch; giao dịch nội bộ; sử dụng thông tin nội bộ; gây ảnh hưởng đến hoạt động của các công ty chứng khoán.

1.3. Nội dung của pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

Nội dung cơ bản của pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán là nói đến những nhóm quy phạm pháp luật tạo nên các chế định cụ thể của hành vi thao túng chứng khoán. Hành vi này không chỉ bởi một mà nhiều chế định khác nhau như: Địa vị pháp lý của chủ thể thực hiện hành vi này; các biện pháp, chế tài xử lý; việc thanh tra kiểm tra giám sát của cơ quan có thẩm quyền;... Các quy định về địa vị pháp lý của chủ thể thực hiện hành vi thao túng chứng khoán đây là một trong những chế định cơ bản ở bất kỳ quốc gia nào dù cách thức thể hiện các quy định đó có thể khác nhau.

1.3.1. Nội dung các quy phạm về chủ thể thực hiện hành vi thao túng chứng khoán

Hành vi này không chỉ bởi một mà nhiều chế định khác nhau như: Địa vị pháp lý của chủ thể thực hiện hành vi này; các biện pháp, chế tài xử lý; việc thanh tra kiểm tra giám sát của cơ quan có thẩm quyền;... Các quy định về địa vị pháp lý của chủ thể thực hiện hành vi thao túng chứng khoán đây là một trong những chế định cơ bản ở bất kỳ quốc gia nào dù cách thức thể hiện các quy định đó có thể khác nhau.

1.3.2. Nội dung các quy phạm về hành vi thao túng chứng khoán

Để xác định địa vị pháp lý của các chủ thể thực hiện hành vi thao túng chứng khoán của các nước thường đề cập đến những nội dung chủ yếu sau đây:

- Xác định rõ những chủ thể nào thực hiện hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán.

- Xác định mỗi chủ thể khi xảy ra hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán.

- Xác định các quyền và nghĩa vụ pháp lý cơ bản của mỗi chủ thể tham gia, tương ứng với vị trí pháp lý và vai trò của chủ thể đó khi các hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán xảy ra.

Các yếu tố cấu thành của hành vi này bao gồm: Mặt khách quan , mặt chủ quan; khách thể; chủ thể của hành vi này

1.3.3. Nội dung các quy phạm về xử lý hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

Việc quy định các quyền, nghĩa vụ cơ bản là cách để xác định tư cách pháp lý cho mỗi chủ thể đó trong quan hệ pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán:

Tại Điều 36 Nghị định 156/2020/NĐ-CP quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực chứng khoán và thị trường chứng khoán, được sửa đổi bởi khoản 30 Điều 1 Nghị định 128/2021/NĐ-CP sửa đổi, bổ sung một số điều của nghị định số 156/2020/NĐ-CP ngày 31 tháng 12 năm 2020 của chính phủ quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực chứng khoán và thị trường chứng khoán. Theo quy định trên, hành vi thao túng thị trường chứng khoán có mức xử phạt vi phạm hành chính bằng 10 lần khoản thu trái pháp luật nhưng

không thấp hơn 3.000.000.000 đồng đối với tổ chức và 1.500.000.000 đồng đối với cá nhân.

Trường hợp không có khoản thu trái pháp luật hoặc mức phạt tính theo khoản thu trái pháp luật thấp hơn 3.000.000.000 đồng đối với tổ chức và 1.500.000.000 đồng đối với cá nhân thì áp dụng mức phạt tối đa là 3.000.000.000 đồng đối với tổ chức và 1.500.000.000 đồng đối với cá nhân.

Tổ chức có hành vi vi phạm còn có thể bị áp dụng các hình thức phạt bổ sung và biện pháp khắc phục hậu quả gồm:

- + Đình chỉ hoạt động kinh doanh, dịch vụ chứng khoán có thời hạn từ 01 tháng đến 03 tháng.

- + Tước quyền sử dụng chứng chỉ hành nghề chứng khoán có thời hạn từ 18 tháng đến 24 tháng đối với cá nhân hành nghề chứng khoán có hành vi vi phạm.

- + Buộc nộp lại khoản thu trái pháp luật có được từ hành vi thao túng thị trường chứng khoán.

- Ngoài ra, căn cứ tại Điều 211 Bộ luật Hình sự 2015 được sửa đổi bổ sung năm 2017 quy định về Tội thao túng thị trường chứng khoán. Như vậy, người có hành vi thao túng thị trường chứng khoán có thể bị truy cứu trách nhiệm hình sự với mức phạt tù thấp nhất là từ 06 tháng đến 03 năm và cao nhất 07 năm. Người có hành vi vi phạm còn có thể bị xử phạt bổ sung với số tiền từ 50.000.000 đồng đến 250.000.000 đồng, cấm đảm nhiệm chức vụ, cấm hành nghề hoặc làm công việc nhất định từ 01 năm đến 05 năm.

Pháp nhân thương mại có hành vi thao túng thị trường chứng khoán có thể bị truy cứu trách nhiệm hình sự với mức phạt tiền lên đến 10.000.000.000 đồng. Thậm chí pháp nhân thương mại còn có thể bị đình chỉ hoạt động vĩnh viễn hoặc cấm kinh doanh, cấm hoạt động trong một số lĩnh vực nhất định từ 01 năm đến 03 năm hoặc cấm huy động vốn từ 01 năm đến 03 năm.

Bằng những cách này, các cơ quan có thẩm quyền có thể thiết lập được trật tự pháp lý nhằm giúp thị trường chứng khoán vận hành an toàn và hiệu quả, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của các nhà đầu tư, lợi ích của nhà nước cũng như của các chủ thể khác tham gia thị trường chứng khoán.

1.4. Các yếu tố ảnh hưởng pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

1.4.1. Các yếu tố ảnh hưởng pháp luật về thị trường chứng khoán

Các yếu tố ảnh hưởng pháp luật và thực hiện pháp luật về thị trường chứng khoán có thể kể đến như: Tình trạng kinh tế và thị trường chứng khoán; Quy định pháp luật về thị trường chứng khoán; Tác động của các bên liên quan; Công nghệ và sự thay đổi công nghệ; Tính toàn cầu hóa.

1.4.2. Các yếu tố ảnh hưởng đến pháp luật và thực hiện pháp luật về hành vi thao túng thị trường chứng khoán trên thị trường chứng khoán

Bao gồm những tác động từ môi trường kinh tế, chính trị, xã hội, cũng như các yếu tố liên quan đến tính chất của thị trường chứng khoán, sự thay đổi của chính sách pháp luật, sự biến động của thị trường tài chính quốc tế và tình hình kinh tế đất nước cũng có ảnh hưởng đến sự hiệu quả của các quy định pháp luật liên quan đến thị trường chứng khoán.

Ngoài ra, còn có các yếu tố khác như: Quy định pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán; Các tổ chức quản lý thị trường chứng khoán; Tình trạng của thị trường chứng khoán; Yếu tố về công nghệ, internet và ứng dụng;...

Tiểu kết Chương 1

Việc nghiên cứu những vấn đề lí luận của pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán có ý nghĩa quan trọng nhằm đưa ra những nhận định đúng đắn nhìn nhận một cách tổng quan và khái quát về khái niệm, bản chất, đặc điểm, phương thức thực hiện và nội dung của các quy định của hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán.

Bên cạnh đó, việc nhìn nhận đúng và toàn diện về hành vi thao túng chứng khoán đã cho thấy hành vi này gây hậu quả nghiêm trọng và khó lường đối với sự phát triển và ổn định của thị trường chứng khoán

. Luận văn xác định rõ các yếu tố ảnh hưởng pháp luật và thực hiện pháp luật trên thị trường chứng khoán nói chung và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán nói riêng. Việc nghiên cứu những vấn đề lí luận về thị trường chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán là cơ sở quan trọng để phân tích, đánh giá thực trạng pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán.

CHƯƠNG 2:
THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VỀ HÀNH VI THAO TÚNG
CHỨNG KHOÁN TRÊN THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN VÀ THỰC
TIỄN THỰC HIỆN Ở VIỆT NAM

2.1. Thực trạng pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam

2.1.1. Quy định pháp luật Việt Nam về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

Với việc các quy định về lĩnh vực chứng khoán nói chung và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán nói riêng đã được thông qua và ban hành như: Luật chứng khoán 2019, nghị định 156/2020/ NĐ-CP, nghị định số: 128/2021/NĐ-CP, Bộ luật Hình sự năm 2015 được sửa đổi bổ sung năm 2017, Luật xử lý vi phạm hành chính năm 2012 ... đây là các căn cứ để xử lý, xử phạt ngăn chặn hành vi vi phạm nhằm mục đích giúp bảo vệ lợi ích chung, tăng cường tuân thủ các quy định pháp luật về lĩnh vực chứng khoán ngăn ngừa và giảm thiểu các hành vi vi phạm trong lĩnh vực này. Bao gồm các hình thức xử phạt vi phạm như: Xử phạt vi phạm hành chính, xử lý hình sự và biện pháp khắc phục hậu quả nhằm bảo vệ quyền lợi của nhà đầu tư, tạo ra một môi trường kinh doanh lành mạnh; thúc đẩy sự phát triển của thị trường chứng khoán;...

2.1.2. Đánh giá quy định pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

Cùng sự phát triển của thị trường chứng khoán trong tình hình hiện nay Việt Nam đã có những thành tựu đáng kể tuy nhiên vẫn còn bộc lộ một số khó khăn và thách thức vì một số nguyên nhân chủ quan hoặc khách quan trong việc thực hiện và áp dụng pháp luật trong lĩnh vực này.

Về mặt tích cực và thế mạnh:

- Các quy định về thị trường chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán được các cơ quan có thẩm quyền ban hành và ngày càng hoàn thiện, chi tiết và đồng bộ.

- Những quy định này đã được áp dụng một cách rộng rãi cho mọi cá nhân và tổ chức tham gia giao dịch trên thị trường chứng khoán.

- Các chế tài xử phạt nghiêm minh đã được quy định và những hành vi thao túng thị trường chứng khoán sẽ bị xử lý theo các quy định pháp luật đã được đề ra.

Về mặt hạn chế và điểm yếu:

Thiếu tính hiệu quả; thiếu tính linh hoạt; thiếu sự phối hợp thống nhất giữa các cơ quan có thẩm quyền; thiếu kinh nghiệm và năng lực chuyên môn; thiếu sự minh bạch trong việc giám sát và thực hiện pháp luật; khó khăn trong việc xác định hành vi thao túng chứng khoán,...

Nhìn chung pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam đã có những cải tiến đáng kể, tạo ra môi trường kinh doanh chứng khoán lành mạnh và cạnh tranh, các cơ quan có thẩm quyền cần phải tiếp tục hoàn thiện và kiện toàn pháp luật để đảm bảo cho quyền và lợi ích hợp pháp của các chủ thể tham gia trong lĩnh vực chứng khoán.

2.2. Thực tiễn thực hiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán ở Việt Nam

2.2.1. Tình hình thực hiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam

Được sự quan tâm của Đảng và Nhà nước trong lĩnh vực chứng khoán nói chung và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán nói riêng các quy định về hành vi này đã được ban hành, giám sát và ngăn chặn các hành vi thao túng thị trường chứng khoán.

Kể từ thời điểm, luật chứng khoán năm 2019 chính thức có hiệu lực, công tác giám sát thị trường chứng khoán tiếp tục được củng cố và hoàn thiện. Theo đó, khung pháp lý về giám sát giao dịch và giám sát tuân thủ có những thay đổi đáng kể, đó là quy định về vai trò, trách nhiệm giám sát của cơ quan quản lý, giám sát thị trường. Tuy nhiên, vẫn còn một số thách thức trong việc thực hiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán ở Việt Nam. Trong đó, việc xử lý các trường hợp thao túng chứng khoán vẫn chưa đồng bộ và thực hiện chưa đầy đủ, do đó cần tiếp tục nâng cao khả năng phát hiện và xử lý các hành vi này.

2.2.2. Một số kết quả đạt được trong việc ngăn chặn, phòng ngừa về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

Nhìn chung, dưới sự quản lý của ủy ban chứng khoán nhà nước thị trường chứng khoán đã trở nên minh bạch hơn, thu hút được dòng vốn đầu tư nước ngoài đầu tư vào thị trường chứng khoán nước nhà. Bên cạnh đó, công tác quản trị doanh nghiệp đối với các doanh nghiệp niêm yết đã được nâng lên một bậc. Các quy định về tiêu chuẩn, chế độ giám sát, chế độ công bố thông tin đã được thiết lập, công tác quản trị và mức độ minh bạch của các doanh nghiệp đại chúng nói chung và các doanh nghiệp niêm yết nói riêng đã đạt được những bước tiến đáng kể trong thời gian gần đây với hàng loạt những giao dịch có dấu hiệu “bất thường”, nhiều mã cổ phiếu vào tầm ngắm giám sát của ủy ban chứng khoán.

Trong quá trình giám sát, thanh tra, ủy ban chứng khoán nhà nước đã phối hợp với các cơ quan chức năng phát hiện nhiều vụ việc; đồng thời xử lý nghiêm các cá nhân, tổ chức có hành vi hành vi thao túng, nội gián và các vi phạm pháp luật khác như tạo dựng tài khoản giả mạo để thực hiện các giao dịch ảo không đúng sự thật, lan truyền, cung cấp thông tin giả mạo, thông tin sai sự thật liên quan đến hoạt động chứng khoán trên không gian mạng.

Ví dụ, về một số vụ việc điển hình ở nước ta được phát hiện trong thời gian gần đây như: Vụ việc cá nhân ông Trịnh Văn Quyết, chủ tịch hội đồng quản trị công ty cổ phần tập đoàn FLC và các cá nhân thuộc công ty cổ phần tập đoàn FLC, công ty cổ phần chứng khoán BOS và các công ty có liên quan có hành vi thao túng thị trường chứng khoán.

Công an thành phố Hà Nội về việc khởi tố vụ án hình sự đối với bà Phạm Thị Hinh về tội thao túng thị trường chứng khoán theo quy định tại Điều 211 bộ luật hình sự đối với cổ phiếu của công ty cổ phần công nghiệp khoáng sản Bình Thuận (mã cổ phiếu: KSA), xảy ra trên địa bàn thành phố Hà Nội gây thiệt hại cho nhà đầu tư.

Đây là một số ví dụ điển hình trong các hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán nhìn chung các hành vi này nhìn chung đều có mục đích thu lợi bất chính và gây thiệt hại cho các nhà đầu tư cũng như uy tín của thị trường chứng khoán trong nước.

2.2.3. Vướng mắc trong thực tiễn thực hiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

Mặc dù đã có quy định cụ thể nhưng số vụ khởi tố về tội thao túng thị trường chứng khoán theo điều 211 bộ luật hình sự năm 2015 sửa đổi, bổ sung năm 2017 còn hạn chế. Một trong những nguyên nhân chủ yếu do quy định về tội thao túng thị trường chứng khoán còn nhiều bất cập nên quá trình áp dụng trực tiếp còn nhiều vướng mắc, cụ thể như sau:

Thứ nhất, chưa có văn bản hướng dẫn thống nhất phương pháp xác định số tiền “thu lời bất chính” hoặc “gây thiệt hại cho nhà đầu tư” so với bộ luật hình sự năm 1999 sửa đổi, bổ sung năm 2009, tại điều 211 bộ luật hình sự năm 2015, sửa đổi, bổ sung năm 2017

Thứ hai, chưa bao quát hết yếu tố “gây hậu quả nghiêm trọng” của hành vi thao túng thị trường chứng khoán, một số hành vi thao túng thị trường chứng khoán không chỉ gây ra thiệt hại về tiền mà còn có thể gây ra những hậu quả phi vật chất khác như: Gây ảnh hưởng đến việc thực hiện chính sách, pháp luật của nhà nước về thị trường chứng khoán; làm ảnh hưởng đến sự công bằng, tính minh bạch công khai và an toàn của thị trường chứng khoán; tác động tiêu cực đến tâm lý cho nhà đầu tư dẫn đến việc bán tháo trên toàn thị trường; làm cản trở việc công ty thực hiện các hoạt động huy động vốn trên thị trường chứng khoán; hoặc cũng có thể làm giảm uy tín của cơ quan quản lý nhà nước trong lĩnh vực chứng khoán...

Thứ ba, quy định về chế tài xử phạt còn nhẹ, chưa đủ răn đe số vụ khởi tố về tội thao túng thị trường chứng khoán theo điều 211 bộ luật hình sự năm 2015, sửa đổi, bổ sung năm 2017 còn hạn chế, không nhiều.

Thứ tư, khó khăn trong việc xác định hành vi thao túng, đây là một trong những vấn đề lớn nhất đối với việc thực hiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán. Bởi vì hành vi này xảy ra rất tinh vi và khó nhận biết.

Thứ năm, việc xác định được bị hại trong vụ án này là rất khó khăn vì nhà đầu tư thực hiện hành vi mua bán liên tục đối với mã chứng khoán mà họ đầu tư. Với tâm lý nhà đầu tư cổ phiếu là xác định việc mình tự đầu tư một cổ phiếu nào đó là sẽ có lời hoặc lỗ, việc cổ phiếu đi xuống do có hành vi thao túng cổ phiếu thì nhà đầu tư rất khó nhận biết cổ phiếu mình bị thao túng.

Thứ sáu, Khối lượng mua bán chứng khoán đủ để chi phối một cổ phiếu hoặc thị trường chứng khoán phải là pháp nhân, tổ chức mới có đủ lượng tiền để

thực hiện hành vi mua bán. Đặc biệt là các pháp nhân, tổ chức nước ngoài khi thực hiện hành vi này ở ngoài lãnh thổ Việt Nam thì rất khó để xử lý.

Thứ bảy, sự thiếu đi sự minh bạch và tiêu chuẩn chung trong việc áp dụng các biện pháp xử lý vi phạm. Các quy định pháp luật hiện nay còn khá dàn trải chưa thống nhất về các biện pháp xử lý vi phạm và có nhiều khả năng dẫn đến sự mâu thuẫn trong việc áp dụng các biện pháp này.

2.2.4. Nguyên nhân của vướng mắc trong thực tiễn thực hiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

Trên thực tế những vướng mắc trong việc thực hiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán ngoài các nguyên nhân chủ quan ra còn có nhiều nguyên nhân khách quan gây ra nhiều khó khăn như:

Rào cản trong việc áp dụng pháp luật chưa thực sự ổn định, gây chông chéo, chưa thống nhất giữa các quy định với việc sửa đổi nhiều lần và liên tục đã gây nên sự xáo trộn nhất định trong việc áp dụng pháp luật; thiếu sự quyết liệt trong thực thi pháp luật; thiếu chuyên môn; chưa thực sự hiểu biết và khó khăn trong việc nhận diện về hành vi thao túng chứng khoán; thiếu phương tiện phục vụ.

Tiểu kết Chương 2

Thực trạng pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán ở Việt Nam được đánh giá đã được xác định. Trên cơ sở phân tích các quy định hiện hành, thực tiễn và đồng thời xem xét mức độ đáp ứng yêu cầu của các nguyên tắc pháp lý cơ bản trong quá trình xây dựng pháp luật, luận văn đã làm rõ những ưu điểm cùng những bất cập, hạn chế của pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán.

CHƯƠNG 3

NÂNG CAO HIỆU QUẢ THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ HÀNH VI THAO TÚNG CHỨNG KHOÁN TRÊN THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN VIỆT NAM

3.1. Định hướng hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam

3.1.1. Thể chế hóa chính sách mới của nhà nước và pháp luật về thị trường chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam

Việc thể chế hóa chính sách mới của nhà nước và pháp luật trong lĩnh vực chứng khoán nói chung và ngăn chặn những hành vi thao túng chứng khoán trong thị trường chứng khoán nói riêng ở Việt Nam trong giai đoạn hiện nay là các bước cơ bản trong thể chế hóa chính sách mới của nhà nước và pháp luật như sau:

Thứ nhất, sửa đổi hoặc ban hành thêm các nghị quyết, quyết định, chỉ thị, thông tư, hướng dẫn, quy chế, điều lệ, biểu mẫu,.. Tương ứng với sự phát triển của thị trường chứng khoán phù hợp với tình hình và giai đoạn mới.

Thứ hai, xây dựng và phát triển các thủ tục và quy trình để thực hiện chính sách mới của nhà nước và pháp luật, bao gồm các quy định liên quan đến thuế, giấy phép, chứng nhận,.. nó góp phần quan trọng trong việc đảm bảo tính minh bạch, công bằng trên thị trường chứng khoán.

Thứ ba, thiết lập các cơ chế quản lý và giám sát để đảm bảo việc thực hiện chính sách mới của nhà nước và pháp luật đúng theo quy định và hiệu quả trong việc ngăn chặn hành vi thao túng chứng khoán, phải thiết lập các cơ chế quản lý và giám sát và kiểm soát hoạt động của các tổ chức, cá nhân tham gia trên thị trường chứng khoán.

Thứ tư, đào tạo và nâng cao năng lực cho các bên liên quan để thực hiện chính sách mới và nhận thức về các hành vi thao túng thị trường chứng khoán.

3.1.2. Các điều kiện phù hợp với thực tiễn và xu hướng phát triển kinh tế xã hội của đất nước trong tình hình hiện nay

Hiện nay, Việt Nam đang có nhiều thuận lợi cũng như đối mặt với nhiều thách thức trong việc ngăn chặn những hành vi thao túng thị trường chứng khoán, đòi hỏi các điều kiện phù hợp để thúc đẩy sự phát triển của thị trường chứng khoán. Xu hướng phát triển của thị trường chứng khoán đòi hỏi phải đáp ứng các yêu cầu về tính minh bạch, công bằng, an toàn và bền vững. Dưới đây là một số điều kiện cần thiết để phù hợp với thực tiễn và xu hướng phát triển kinh tế xã hội của đất nước như:

Tăng cường vai trò của ủy ban chứng khoán nhà nước; tăng cường việc giám sát thị trường chứng khoán; tạo ra môi trường đầu tư ổn định và an toàn; phát triển hệ thống cơ sở hạ tầng; đào tạo nhân lực chuyên môn cao; phát triển công nghiệp tài chính; tạo ra sân chơi công bằng; phát triển thị trường chứng khoán phát sinh.

3.1.3. Đảm bảo hội nhập kinh tế quốc tế

Mặc dù tình hình kinh tế thế giới và trong nước còn nhiều khó khăn nhưng tiến trình hội nhập của ngành chứng khoán Việt Nam trong những năm qua đã có nhiều điểm sáng, ngành chứng khoán Việt Nam đang hiện diện ngày một rõ nét và sâu sắc hơn trên bản đồ chứng khoán thế giới. Bước tiến hội nhập này vừa đưa bạn bè quốc tế đến Việt Nam, vừa giúp hình ảnh thị trường và doanh nghiệp nước ta vươn ra thế giới.

Quan hệ hợp tác song phương trong lĩnh vực chứng khoán đã được mở rộng với nhiều đối tác, tổ chức quốc tế, cơ quan quản lý các nước như Nhật Bản, Hàn Quốc, Hoa Kỳ, Đức, Luxembourg, Anh... Ủy ban chứng khoán nhà nước luôn có các hoạt động hợp tác thường xuyên và hiệu quả với các tổ chức quốc tế như ngân hàng thế giới (World Bank), tổ chức tài chính quốc tế (IFC), ngân hàng phát triển châu Á (ADB), diễn đàn các thị trường vốn ASEAN (ACMF)... Việc trở thành thành viên chính thức và thành viên đầy đủ, ở cấp độ cao nhất của tổ chức các ủy ban chứng khoán quốc tế (IOSCO) từ năm 2013, là một thành công lớn của ủy ban chứng khoán nhà nước, hiệp định thương mại tự do Việt Nam - Liên minh châu Âu (EVFTA), có hiệu lực từ ngày 1 tháng 8 năm 2020. Theo đó, Việt Nam cam kết tuân thủ các quy tắc và chuẩn mực quốc tế về

chứng khoán, bao gồm việc chống lại hành vi gian lận, thao túng thị trường chứng khoán và các hành vi vi phạm khác.

Việt Nam cũng đã trở thành thành viên của tổ chức hợp tác và phát triển kinh tế (OECD) từ năm 2007. OECD là một tổ chức quốc tế chuyên về phát triển kinh tế, hỗ trợ các nước thành viên trong việc xây dựng chính sách và pháp luật về chứng khoán, bao gồm việc đối phó với hành vi thao túng thị trường chứng khoán. Việt Nam đã hợp tác chặt chẽ với các thành viên của OECD để cải thiện hệ thống pháp luật và quản lý chứng khoán của mình.

Ngoài ra, nước ta cũng đã ký kết một số hiệp định đa phương khác về chứng khoán, bao gồm hiệp định Trans-Pacific Partnership (TPP) nay là hiệp định đối tác xuyên Thái Bình Dương (CPTPP). Tất cả các hiệp định này đều đưa ra các quy định và cam kết về việc đối phó với hành vi thao túng thị trường chứng khoán và các hành vi vi phạm khác

Trong giai đoạn sắp tới, thị trường chứng khoán Việt Nam sẽ tiếp tục chuyển từ giai đoạn phát triển theo chiều rộng sang giai đoạn phát triển theo chiều sâu, từng bước khẳng định vai trò kênh huy động vốn trung và dài hạn của nền kinh tế. Việc tận dụng và khai thác một cách hiệu quả lợi ích của quá trình hội nhập quốc tế, thông qua việc phát triển và mở rộng các mối quan hệ với các đối tác, tổ chức quốc tế, các cơ quan quản lý nước ngoài nhằm thu hút nguồn tài trợ, hỗ trợ, tư vấn của các thị trường tài chính hiện đại, mang tính quốc tế hóa cao sẽ hỗ trợ thị trường chứng khoán Việt Nam ngày càng hoàn thiện, từng bước tiếp cận với các chuẩn mực chung và thông lệ quốc tế.

Việc tham gia vào các điều ước, thỏa thuận quốc tế đặt ra yêu cầu Việt Nam phải tuân theo những quy tắc chung, cam kết mở cửa thị trường các lĩnh vực có cam kết, trong đó có lĩnh vực dịch vụ tài chính, chứng khoán. Điều này một mặt giúp Việt Nam nội luật hóa các cam kết quốc tế, xây dựng môi trường pháp lý và đầu tư minh bạch, hướng tới tiếp cận các chuẩn mực và thông lệ tốt của quốc tế. Mặt khác, việc thực hiện các cam kết mở cửa thị trường dịch vụ tài chính, đặc biệt trong lĩnh vực chứng khoán đã giúp khơi thông các dòng vốn đầu tư gián tiếp, thúc đẩy sự phát triển của thị trường vốn trong nước. Việc đàm phán các hiệp định này cũng cho thấy sự quyết tâm của Việt Nam trong việc thúc đẩy hội nhập sâu rộng của nền kinh tế nói chung và sự hội nhập của thị trường chứng khoán Việt Nam nói riêng vào sân chơi chung của thế giới.

Bên cạnh đó, công tác thông tin, tuyên truyền về hội nhập kinh tế quốc tế cũng đã được chú trọng triển khai tích cực, đặc biệt là việc mở cửa thị trường dịch vụ tài chính của Việt Nam, qua đó nâng cao nhận thức và hiểu biết của các thành viên về thị trường chứng khoán Việt Nam đặt ra nhiều thuận lợi và thách thức trong quá trình hội nhập, tạo sự đồng thuận trong xã hội, qua đó góp phần triển khai có hiệu quả các chủ trương, chính sách về hội nhập kinh tế quốc tế.

3.2. Giải pháp hoàn thiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam

Xuất phát từ thực tiễn giải quyết các vụ án thao túng thị trường chứng khoán trong thời gian qua, để hoàn thiện pháp luật ngăn chặn hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam là rất cần thiết và cấp bách, có thể đưa ra một số giải pháp sau:

Thứ nhất, cần bổ sung các văn bản hướng dẫn chi tiết về tình tiết “thu lợi bất chính” mà các cá nhân, tổ chức thực hiện từ hành vi thao túng chứng khoán.

Thứ hai, luật chứng khoán 2019 cần đưa ra định nghĩa cụ thể về hành vi thao túng chứng khoán trong phần giải thích từ ngữ, đồng thời ghi nhận cụ thể về các hành vi thao túng chứng khoán nhằm thống nhất với quy định của bộ luật hình sự năm 2015 và nghị định số 156/2020/ND-CP. Sửa đổi, bổ sung thêm các quy định và giải thích thêm về “tài khoản có dấu hiệu có mối quan hệ đan xen”, thêm các tình tiết có thể là “gây mất an ninh tài chính tiền tệ” hoặc “gây ảnh hưởng đến hoạt động bình thường của thị trường chứng khoán”,..

Thứ ba, sửa đổi, bổ sung hình phạt đối với hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán theo hướng tăng thêm mức độ trên cơ sở điều 211 bộ luật hình sự 2015 được sửa đổi bổ sung năm 2017.

Thứ tư, các cơ quan chức năng có thẩm quyền cần tiếp tục triển khai nhiều giải pháp. Đặc biệt là Bộ tài chính và Ủy ban chứng khoán nhà nước cần tập trung rà soát đề xuất sửa đổi bổ sung những quy định vướng mắc bất cập trên các lĩnh vực về thị trường chứng khoán.

Thứ năm, cần phải có sự quyết tâm cao, xử lý nghiêm minh, triệt để của các cơ quan chức năng, đặc biệt cơ quan tiến hành tố tụng, đẩy mạnh công tác thanh tra, kiểm tra, kịp thời phát hiện những sai phạm để khắc phục, xử lý nghiêm hành vi bao che, bỏ lọt tội phạm nếu có để mang tính răn đe.

Thứ sáu, chế tài xử lý đối với các công ty có cổ phiếu bị thao túng cần được bổ sung.

Thứ bảy, hoàn thiện khung pháp lý về thanh tra, giám sát và xử phạt sai phạm liên quan đến thao túng giá chứng khoán.

Thứ tám, các biện pháp xử phạt cần được tăng cường đối với hành vi thao túng trên thị trường chứng khoán. Việt Nam có thể học tập kinh nghiệm của một số nước trên thế giới như Hoa Kỳ, Nhật Bản, Hàn Quốc,...

Thứ chín, xây dựng tiêu chí nhằm định lượng mức độ có thể ảnh hưởng lớn đến giá chứng khoán để làm cơ sở xác định ranh giới áp dụng thẩm quyền quản lý giám sát và trách nhiệm pháp lý phù hợp.

Thứ mười, tăng cường sự phối hợp giữa các công ty niêm yết để kịp thời nắm bắt các thông tin liên quan đến các giao dịch bất thường của công ty. Nâng cao kiến thức liên quan đến hoạt động giao dịch chứng khoán, công bố thông tin, hạn chế trường hợp bị các đối tượng trong và ngoài công ty lợi dụng để thao túng giá chứng khoán.

3.3. Các giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về thị trường chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam

3.3.1. Minh bạch hóa, công khai hóa và hoàn thiện các thông tin liên quan đến thị trường chứng khoán và các giao dịch chứng khoán nhằm ngăn chặn hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

Để ngăn chặn hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán Việt Nam, việc minh bạch hóa, công khai hóa và hoàn thiện các thông tin liên quan đến thị trường chứng khoán và các giao dịch chứng khoán là rất quan trọng bao gồm:

Tăng cường công tác kiểm tra và nâng cao chất lượng giám sát; Tăng cường sự minh bạch, công khai hóa thông tin và hệ thống thông tin; Thúc đẩy và áp dụng công nghệ; Tăng cường tuyên truyền, giáo dục và nâng cao nhận thức của nhà đầu tư; cần thúc đẩy sự tham gia của cộng đồng đầu tư, các nhà đầu tư và các tổ chức tài chính vào quá trình phòng chống hành vi thao túng chứng khoán.

3.3.2. Tăng cường hiệu quả của hoạt động quản lý nhà nước về thị trường chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

Việc tăng cường hiệu quả của hoạt động quản lý nhà nước về thị trường chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán là một vấn đề cần được quan tâm và nghiên cứu để đảm bảo tính minh bạch, công bằng và tình trạng chung của thị trường chứng khoán. Do đó cần có các chính sách, quy định và giải pháp phù hợp để tăng cường hiệu quả của hoạt động quản lý nhà nước về thị trường chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán nhằm ngăn chặn các hành vi thao túng thị trường chứng khoán do đó trách nhiệm của các cơ quan có thẩm quyền luôn được đặt lên hàng đầu .

Một là, đối với ủy ban chứng khoán nhà nước:

Hoàn thiện khung pháp lý về thanh tra, giám sát và xử phạt sai phạm liên quan đến thao túng giá cổ phiếu niêm yết. Nâng cao trình độ của đội ngũ thanh tra cả về năng lực chuyên môn, cũng như các kỹ năng cần thiết về ngoại ngữ, công nghệ thông tin, kỹ năng giao tiếp để đáp ứng yêu hội nhập ngày càng cao của Việt Nam vào môi trường quốc tế. Cần được trang bị đầy đủ công cụ hỗ trợ để phát hiện, giám sát và xử lý các hành vi thao túng chứng khoán. Đào tạo và nâng cao năng lực chuyên môn để thực hiện công việc của mình trong việc giám sát, điều hành và quản lý thị trường chứng khoán. Tăng cường phối hợp với các bên liên quan trong hoạt động giám sát, phát hiện các giao dịch bất thường liên quan đến thao túng giá cổ phiếu niêm yết. Ủy ban chứng khoán nhà nước cần tăng cường phối hợp với các cơ quan công an, các cơ quan chức năng khác trong đấu tranh, phòng ngừa, phát hiện, xử lý kịp thời đối tượng thao túng giá cổ phiếu niêm yết. Tăng cường tuyên truyền, giáo dục, và nâng cao ý thức pháp luật cho các nhà đầu tư: Các nhà đầu tư cần được tuyên truyền, giáo dục về các quy định pháp luật về chứng khoán và những hành vi bất hợp pháp trong thị trường chứng khoán.

Đưa ra các chính sách khuyến khích các doanh nghiệp niêm yết: Các chính sách khuyến khích doanh nghiệp niêm yết trên sàn chứng khoán cần được đưa ra để tăng cường tính minh bạch và độ tin cậy của thị trường chứng khoán. Tăng cường hợp tác quốc tế và khu vực về quản lý chứng khoán: Việc tăng cường hợp tác với các cơ quan quản lý chứng khoán của các quốc gia trong khu vực và trên

thế giới đặc biệt là với các quốc gia có kinh nghiệm phát triển thị trường chứng khoán.

Hai là, đối với các công ty cổ phần có cổ phiếu niêm yết:

Có trách nhiệm, có đạo đức trong kinh doanh bằng cách xây dựng quy chế quản trị công ty hiệu quả và có những biện pháp giám sát việc tuân thủ quản trị công ty, kịp thời ngăn chặn các hành vi sai phạm của hội đồng quản trị, ban giám đốc; xây dựng bộ phận giám sát thị trường riêng để giám sát chặt chẽ các giao dịch và thông báo kịp thời các bất thường vượt quá khả năng xử lý đến các cơ quan quản lý thị trường, nhằm ngăn chặn tối đa mọi thiệt hại cho nhà đầu tư và công ty.

Nâng cao tính chuyên nghiệp của hoạt động quan hệ nhà đầu tư. Cụ thể là cần xây dựng đội ngũ quan hệ nhà đầu tư có trình độ chuyên môn cao để biên tập và công bố kịp thời các thông tin liên quan đến công ty trên các phương tiện thông tin truyền thông. Đồng thời, đội ngũ này cũng phải theo dõi sát sao các thông tin liên quan đến công ty để có hướng xử lý thích hợp với các thông tin sai sự thật bị các đối tượng sử dụng để thao túng giá cổ phiếu niêm yết.

Đội ngũ quan hệ nhà đầu tư cũng cần phải xây dựng mối quan hệ tốt với các nhà môi giới, các nhà giao dịch để kiểm soát được biến động giá cổ phiếu niêm yết, phát hiện các trường hợp giao dịch bất thường ảnh hưởng nghiêm trọng đến giá trị vốn hóa của công ty.

Ba là, đối với các nhà đầu tư trên thị trường chứng khoán:

Cập nhật kiến thức pháp luật liên quan đến đầu tư cổ phiếu niêm yết trên thị trường chứng khoán Việt Nam. Quản lý tài khoản giao dịch chứng khoán có trách nhiệm. Không cho các tổ chức hoặc cá nhân khác sử dụng tài khoản chứng khoán của mình để giao dịch cổ phiếu niêm yết; thường xuyên cập nhật tài khoản giao dịch để phát hiện và xử lý kịp thời các giao dịch bất thường trên tài khoản của nhà đầu tư.

3.3.3. Thực hiện nghiêm túc pháp luật và xử lý nghiêm khắc những hành vi vi phạm pháp luật trong lĩnh vực chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán

Việc thực hiện nghiêm túc pháp luật và xử lý nghiêm những hành vi vi phạm pháp luật trong lĩnh vực chứng khoán và hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán là một giải pháp quan trọng để đảm bảo tính minh

bạch và công bằng trên thị trường chứng khoán và ngăn chặn các hành vi thao túng. Các cơ quan chức năng có thẩm quyền cần tăng cường công tác giám sát và kiểm soát trên thị trường chứng khoán, đồng thời tăng cường khả năng phát hiện, điều tra và xử lý các hành vi thao túng chứng khoán. Các trường hợp vi phạm pháp luật cần phải được xử lý nghiêm, đúng với quy định của pháp luật, đồng thời phải được công khai đầy đủ và rộng rãi cho các chủ thể tham gia trên thị trường chứng khoán.

3.3.4. Thống kê và kiểm soát các giao dịch liên quan đến chứng khoán và các hành vi vi phạm trong giao dịch chứng khoán

Thống kê và kiểm soát các giao dịch liên quan đến chứng khoán là một trong những biện pháp quan trọng trong việc ngăn chặn hành vi thao túng thị trường chứng khoán tại Việt Nam. Các cơ quan quản lý nhà nước cần thường xuyên thu thập, phân tích, đánh giá và công bố các thông tin liên quan đến thị trường chứng khoán và các giao dịch chứng khoán, đặc biệt là các giao dịch lớn và có tính chất đặc biệt. Các biện pháp thống kê và kiểm soát giao dịch chứng khoán để ngăn chặn hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán ở Việt Nam bao gồm: Xây dựng hệ thống theo dõi và đánh giá sự biến động của các chỉ số và giá cổ phiếu; kiểm tra các giao dịch lớn; tăng cường quản lý giao dịch trên sàn; nâng cao năng lực phân tích tài chính; xây dựng hệ thống cảnh báo sớm để từ đó, các nhà đầu tư, tổ chức và cơ quan quản lý thị trường chứng khoán có thể dựa vào các thông tin được cung cấp từ hệ thống này để đưa ra các quyết định giao dịch chứng khoán hợp lý và ngăn chặn các hành vi thao túng chứng khoán.

Tiểu kết Chương 3

Từ việc nghiên cứu lý luận pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán và nghiên cứu thực trạng pháp luật hiện hành về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán ở Việt Nam cho thấy, việc hoàn thiện pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán là yêu cầu khách quan và cấp thiết.

Vì vậy, để đảm bảo tính an toàn hệ thống và tính ổn định thị trường, đồng thời đảm bảo các lợi ích chính đáng của các bên chủ thể liên quan và sự công bằng, minh bạch của thị trường chứng khoán Việt Nam. Luận văn đã đưa ra những kiến nghị giải pháp, phương hướng nhằm hoàn thiện pháp luật về hành vi

thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán, nâng cao hiệu quả áp dụng trên thực tế.

KẾT LUẬN

Trên cơ sở nghiên cứu những vấn đề lí luận và thực tiễn pháp luật về hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán là một trong những hành vi trái với quy định của pháp luật đều được các quốc gia trên thế giới quy định nghiêm ngặt và nghiêm cấm. Tại Việt Nam các cơ quan chức năng có thẩm quyền cũng đã đưa ra nhiều biện pháp và quy định để ngăn chặn những hành vi này xảy ra. Tuy nhiên các biện pháp, quy định đã được ban hành vẫn còn tồn tại kẽ hở, khuyết điểm cho những cá nhân tổ chức tham gia trên thị trường chứng khoán có hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán. Vì vậy đòi hỏi các quy định của pháp luật cần phải được xây dựng một cách chặt chẽ hơn nữa để bảo vệ các chủ thể tham gia trên thị trường chứng khoán. Điều đó cho thấy rằng việc ngăn chặn và xử lý thao túng chứng khoán là rất cần thiết để đảm bảo sự phát triển bền vững của thị trường chứng khoán ở nước ta. Các cơ quan có thẩm quyền sửa đổi, bổ sung các văn bản quy phạm pháp luật là mang tính cấp thiết và liên tục để phù hợp sự phát triển của lĩnh vực chứng khoán trong giai đoạn hiện nay và trong tương lai với sự tăng cường quản lý, giám sát của các cơ quan có thẩm quyền nhằm ngăn chặn và truy cứu trách nhiệm, hình thức xử phạt của các cá nhân và tổ chức liên quan đến hành vi thao túng chứng khoán trên thị trường chứng khoán. Việc ngăn chặn và xử lý hành vi này là một quá trình phức tạp, lâu dài, đòi hỏi sự hợp tác giữa các cơ quan có thẩm quyền, và các chủ thể khác tham gia trên thị trường chứng khoán. Chỉ khi các biện pháp này được triển khai hiệu quả và hoạt động hài hòa thì thị trường chứng khoán mới có thể phát triển bền vững, bảo vệ các chủ thể tham gia trên thị trường chứng khoán và mang lại lợi ích cho nền kinh tế đất nước và hội nhập quốc tế, đóng góp một phần không nhỏ vào mục tiêu chung cho sự phát triển kinh tế.